

PRIJEDLOG IZMJENA ZAKONSKE REGULATIVE VEZANE ZA SAOBRAĆAJ U BIH

SAFE & SUSTAINABLE MOBILITY
GRANTS PROGRAMME

JP CESTE
FEDERACIJE BIH

enova
INSPIRED BY THE FUTURE

NASLOV DOKUMENTA **Prijedlog izmjene zakonske regulative vezane za saobraćaj u BiH**

KONTAKT NARUČIOCA **BIHAMK**
 Skenderija 23
 71000 Sarajevo
 Bosna i Hercegovina

 Tel: +387 33 212 772
bihamk@bihamk.ba

PRIPREMIO **ENOVA d.o.o.**
 Podgaj 14
 71000 Sarajevo
 Bosna i Hercegovina

 Tel/fax: +387 33 279 100/279 108

DATUM Juli, 2025. godine

Sadržaj

1	Uvod	1
2	Analiza postojeće zakonske regulative	4
3	Prijedlog izmjena zakonske regulative vezane za saobraćaj u BiH	7

Skraćenice

BD	Brčko Distrikt
BiH	Bosna i Hercegovina
Eko test	Ekološki test pri tehničkom pregledu vozila
EU	Evropska unija
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
KS	Kanton Sarajevo
RS	Republika Srpska
ZNE	Zona niskih emisija
CFD	Računska dinamika fluida (eng. Computational Fluid Dynamics)

1 Uvod

Studija o uticaju saobraćaja na okoliš na području Kantona Sarajevo (u daljem tekstu “Studija”) koja je urađena u prethodnom periodu je obuhvatila analizu zakonodavnog okvira vezanog za okoliš (evropska regulativa, nacionalni i entitetski propisi i usklađenost između domaće i evropske regulative), zatim uticaj emisija zagađujućih materija na okoliš i zdravlje, kao i analizu saobraćajne infrastrukture u Kantonu Sarajevo. Glavni rezultati Studije su proračun emisija zagađujućih materija iz saobraćaja na području Kantona Sarajevo (KS) i definisanje mjera za smanjenje emisija zagađujućih materija iz saobraćaja. Upravo ovi rezultati su predstavljali osnovu za dodatnu analizu zakonodavnog okvira u Bosni i Hercegovini (BiH) vezanog za sektora saobraćaja i prijedlog izmjena zakonske regulative.

Mjere za smanjenje emisija iz saobraćaja i poboljšanje kvaliteta zraka predložene kroz Studiju su:

- *Uvođenje zona niskih emisija (ZNE)* – predstavlja jednu od najvažnijih mjera za unapređenje kvaliteta zraka i zaštitu zdravlja u urbanim sredinama poput KS, gdje se zbog nepovoljnih geografskih i meteoroloških uslova zagađenost zraka zadržava tokom većeg dijela godine. Ova mjera doprinosi smanjenju štetnih polutanata, zaštiti osjetljivih grupa stanovništva i promociji održive mobilnosti. Tehnike modeliranja kvalitete zraka, poput disperzionih modela i mnogo naprednijih metoda računske dinamike fluida (CFD), koriste se širom svijeta u urbanim sredinama za analizu i predikciju prostorne distribucije zagađujućih materija, identifikaciju tzv. “hot spot” zona zagađenosti i optimizaciju mjera za poboljšanje kvaliteta zraka, jer omogućavaju preciznu procjenu uticaja saobraćaja, industrije i meteoroloških uslova na koncentracije štetnih polutanata u stvarnim urbanim konfiguracijama^{1, 2, 3, 4, 5}. Ove simulacije gradovima su pomogle da identifikuju najkritičnija područja sa visokim nivoima zagađenosti, optimiziraju planiranje ZNE, smanje emisije i poboljšaju zdravlje građana, uz precizno definisanje granica zona na temelju stvarnih podataka. U tom kontekstu, određivanje, uspostavljanje i prostorno planiranje ZNE u Kantonu Sarajevo trebalo bi se temeljiti na rezultatima numeričkog modeliranja prenosa zagađujućih materija iz saobraćaja, uzimajući u obzir lokalne meteorološke uvjete i urbanu morfologiju. ZNE bi podrazumijevale ograničavanje pristupa vozilima s visokim emisijama putem dva modela: restriktivnog modela (zabrana za vozila ispod EURO 4 standarda) ili modela naplate, gdje vozila plaćaju naknadu u skladu s nivoom emisije, uz nadzor putem sistema za automatsko prepoznavanje registarskih tablica. Uspostava ZNE-a podstiče upotrebu javnog i nemotorizovanog prevoza, električnih vozila, te doprinosi smanjenju saobraćajnih gužvi i emisija štetnih gasova.

¹ Laudan, J., Banzhaf, S., Khan, B., & Nagel, K. (2025). Air Quality-Driven Traffic Management Using High-Resolution Urban Climate Modeling Coupled with a Large Traffic Simulation. *Atmosphere*, 16(2), 128.

² Squarcioni, A., Roustan, Y., Valari, M., Kim, Y., Sartelet, K., Lugon, L., ... & Voitot, R. (2025). To what extent is the description of streets important in estimating local air quality: a case study over Paris. *Atmospheric Chemistry and Physics*, 25(1), 93-117.

³ Ioannidis, G., Li, C., Tremper, P., Riedel, T., & Ntziachristos, L. (2024). Application of CFD modelling for pollutant dispersion at an urban traffic hotspot. *Atmosphere*, 15(1), 113.

⁴ Benavides, J., Soret, A., Guevara, M., Pando, C. P. G., Snyder, M., Amato, F., ... & Jorba, O. (2020). Potential Impact of a Low Emission Zone on Street-Level Air Quality in Barcelona City Using CALIOPE-Urban Model. In *Air Pollution Modeling and its Application XXVI 36* (pp. 171-176). Springer International Publishing.

⁵ Martín, F., Janssen, S., Rodrigues, V., Sousa, J., Santiago, J. L., Rivas, E., ... & Cuvelier, C. (2024). Using dispersion models at microscale to assess long-term air pollution in urban hot spots: A FAIRMODE joint intercomparison exercise for a case study in Antwerp. *Science of the Total Environment*, 925, 171761.

Mjera podrazumijeva i jačanje pješačke i biciklističke infrastrukture, informisanje građana te podršku za privredu i stanovništvo u zoni primjene.

- *Postepeno ograničavanje korištenja vozila sa nižim Euro standardima* – ključna je mjera za smanjenje emisija CO₂ i drugih zagađujućih materija iz saobraćaja, s fokusom na putnička dizel vozila. S obzirom da putnička vozila učestvuju sa oko 77% u ukupnim emisijama CO₂ iz saobraćaja u KS i da 84% njih koristi dizel, neophodno je uvesti ciljanje mjere koje će smanjiti njihov ekološki uticaj.
- *Strožija kontrola emisija na tehničkim pregledima* – obuhvata pojačan nadzor ispravnosti sistema za kontrolu emisija, posebno kod starijih vozila, te sankcionisanje uklanjanja uređaja poput DPF filtera.
- *Uspostava parkinga na ulazima u grad* – omogućila bi smanjenje upotrebe privatnih vozila u centru Sarajeva, kroz bolju integraciju sa javnim prevozom, biciklizmom i pješaćenjem. Ova mjera doprinosi razvoju održivog transporta i promjeni putničkih navika.
- *Promocija električnih i hibridnih vozila* – kroz razvoj mreže punionica, subvencije i poreske olakšice podstiče se prelazak na čišće tehnologije i smanjenje emisija iz saobraćaja. Dodatne mjere poput besplatnog parkinga za električna i hibridna vozila mogu dodatno motivisati građane na korištenje vozila sa niskim emisijama.
- *Povećanje broja car-sharing i ride-sharing servisa* – omogućila bi smanjenje ukupnog broja vozila na cestama, što bi rezultiralo smanjenjem emisija.
- *Stimulacija prelaska taksi vozila i vozila javnih službi na električni i hibridni pogon* – kroz subvencije oslobađanje od određenih taksi i naknada, te prioritetan pristup niskim emisijskim zonama mogu podstaći bržu tranziciju ovog sektora ka održivijim tehnologijama.
- *Nabavka električnih dostavnih vozila* – cilj smanjenje emisija i zagađenosti zraka zamjenom starih vozila, uz podršku digitalne logistike i izgradnju infrastrukture za punjenje na ključnim lokacijama.
- *Unapređenje javnog prevoza* – modernizacija javnog voznog parka i bolja povezanost linija ključna je za smanjenje korištenja privatnih automobila i emisija CO₂ u KS. Prelazak autobusa sa fosilnih goriva na električni pogon mogao bi smanjiti emisije u KS za oko 26.000 tona CO₂ godišnje.
- *Uvođenje digitalne platforme za integrisanu mobilnost javnog prevoza* – cilj mjere je modernizacija i bolja koordinacija javnog prevoza kroz planiranje putovanja, beskontaktno plaćanje i praćenje vozila u realnom vremenu, čime se poboljšava dostupnost usluga i doprinosi smanjenju emisija CO₂.
- *Proširenje tramvajske mreže ka Hrasnici, Dobrinji i Šipu* – cilj mjere je poboljšanje usluge javnog prevoza, smanjenje emisija i saobraćajnih gužvi kroz modernizaciju voznog parka, bolju povezanost grada, integraciju s mikromobilnošću i uvođenje savremenog sistema naplate.
- *Razvoj biciklističke i pješačke infrastrukture* – cilj mjere je smanjenje korištenja automobila kroz izgradnju staza, proširenje pješačkih zona, postavljanje parkinga za bicikla, uvođenje bike-sharing sistema i podršku za električne bicikle i skutere, uz osiguranje sigurne i funkcionalne prateće infrastrukture.
- *Pametno upravljanje saobraćajem* – podrazumijeva primjenu digitalnih tehnologija i pametnih semafora za optimizaciju protoka vozila, smanjenje gužvi i emisija, uz mogućnosti primjene umjetne inteligencije za predviđanje i prilagođavanje saobraćajnih tokova u realnom vremenu.

- Obrazovne i informativne kampanje – obuhvataju aktivnosti podizanje svijesti građana o uticaju saobraćaja na zagađenost zraka i promociju održivih načina kretanja kroz medije, radionice i edukativne programe.
- *Povećanje zelenih površina* - kroz sadnju drveća, ozelenjavanje saobraćajnica i razvoj urbanih parkova doprinosi apsorpciji zagađujućih materija i poboljšanju kvaliteta zraka, te ublažava negativne efekte saobraćajne zagađenosti.

Prijedlog izmjena zakonske regulative vezane za saobraćaj u BiH se bazira na analizi zakonodavnog okvira iz oblasti saobraćaja u BiH uz prijedlog izmjena zakonskih i podzakonskih akata i usklađenost sa evropskom regulativom.

2 Analiza postojeće zakonske regulative

Pravni okvir kojim je uređena oblast saobraćaja zasniva se na zakonskim i podzakonskim propisima. Ključni propisi uključuju:

- **Zakon o osnovama sigurnosti saobraćaja na cestama u Bosni i Hercegovini** (*“Službeni glasnik BiH”, br. 6/2006, 75/2006 - ispr., 44/2007, 84/2009, 48/2010, 48/2010 - dr. zakon, 18/2013, 8/2017, 89/2017, 9/2018, 46/2023 i 88/2023*) kojim su uređeni pravni osnovi za tehničke preglede motornih i priključnih vozila;
- **Pravilnik o tehničkim pregledima vozila** (*„Službeni glasnik BiH”, br. 33/19, 29/20 i 56/21*), koji detaljno propisuje sadržaj i način obavljanja tehničkih pregleda, uslove koje vozila moraju ispuniti, vođenje evidencija i izdavanje obrazaca.

Pored navedenog, u cilju sistemskog sagledavanja faktora sigurnosti u cestovnom saobraćaju, potrebno je razmotriti i druge pravilnike koji proizilaze iz navedenog zakona, posebno Pravilnik o homologaciji vozila, Pravilnik o certificiranju vozila i uslovima za takvo certificiranje, kao i Pravilnik o dimenzijama, ukupnoj masi i osovinskom opterećenju vozila, uređajima i opremi koje vozila moraju imati, te o osnovnim uslovima koje moraju ispunjavati oprema u saobraćaju na putevima.

Zakon o osnovama sigurnosti saobraćaja na cestama u Bosni i Hercegovini⁶

Donošenjem Zakona o osnovama sigurnosti saobraćaja na cestama u Bosni i Hercegovini⁷ i njegovom implementacijom u svim segmentima organizacionih struktura države i nadležnih institucija, trebalo je pokrenuti procese modernizacije i unapređenja u oblastima gdje je dosadašnja primjena zakona pokazala nedostatke i neefikasnost.

U Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH), pored osnovnog sistema tehničkih pregleda uspostavljenog na nivou BiH, postoje dodatni regulatorni uvjeti koji značajno utiču na funkcionisanje tržišta i konkurenciju. Jedan od ključnih uslova je obavezno plaćanje **ekotesta**⁸ (ispitivanje ispušnih gasova motornih vozila), koje je sastavni dio procesa tehničkog pregleda i registracije vozila, a koje u RS i Brčko Distriktu (BD) nije propisano kao obavezno. Ova obaveza u FBiH povećava ukupne troškove registracije za krajnje korisnike.

Sa sigurnosnog aspekta, vozila registrovana u FBiH dodatno su obilježena naljepnicama koje ističu ekološke norme. Stoga je neophodno provesti detaljne analize i uspostaviti jedinstven, transparentan i cjenovno pristupačan sistem za cijelu BiH. U konačnici, razlike u regulatornim okvirima između entiteta rezultiraju neravnomjernim troškovima i pristupom uslugama za građane u različitim dijelovima BiH, što predstavlja izazov za uspostavljanje jedinstvenog i efikasnog sistema tehničkih pregleda na državnom nivou.

⁶ “Službeni glasnik BiH”, br. 6/2006, 75/2006 - ispr., 44/2007, 84/2009, 48/2010, 48/2010 - dr. zakon, 18/2013, 8/2017, 89/2017, 9/2018, 46/2023 i 88/2023

⁷ “Službeni glasnik BiH”, br. 6/2006, 75/2006 - ispr., 44/2007, 84/2009, 48/2010, 48/2010 - dr. zakon, 18/2013, 8/2017, 89/2017, 9/2018, 46/2023 i 88/2023

⁸ Pravilnik o ispitivanju ispušnih plinova motornih vozila (EKO test) u stanicama za tehnički pregled vozila („Službene novine FBiH”, br. 102/16)

S obzirom na opredjeljenje BiH za evropske integracije, ključno je uskladiti Zakon o osnovama sigurnosti saobraćaja⁹ sa propisima Evropske unije (EU), s posebnim naglaskom na sigurnost, prevenciju i edukaciju u saobraćaju, uz uvažavanje lokalnih specifičnosti i administrativnih procedura. S obzirom na to da postojeći zakon datira od prije 19 godina, neophodno je donijeti novi, sistemski zakon i prateću dokumentaciju.

Prava i obaveze učesnika u saobraćaju potrebno je detaljnije uskladiti sa EU standardima, uključujući i tehničke uslove za vozila sa preciznim specifikacijama i standardima. U zakon je potrebno ugraditi jasne odredbe o saobraćajnoj signalizaciji i sigurnosnim uređajima, kao i detaljne kazne za prekršaje u skladu s praksom EU. Također, treba povećati kapacitete za kontrolu i nadzor radi efikasnije primjene zakonskih propisa u skladu s evropskim standardima.

Pravilnik o tehničkim pregledima vozila¹⁰

Bosna i Hercegovina, kao potpisnica Ugovora o osnivanju Transportne zajednice, obavezna je da svoje zakonodavstvo u oblasti drumskog saobraćaja, uključujući tehničke preglede vozila, uskladi sa pravnom stečevinom Evropske unije. Ova obaveza jasno je definisana u Aneksu I Ugovora, a njeno ispunjavanje ključno je za integraciju domaćeg saobraćajnog sistema u širi evropski okvir. U tom kontekstu, neophodno je izvršiti temeljitu reviziju i modernizaciju Pravilnika o tehničkim pregledima vozila, kako bi se osiguralo njegovo usklađivanje s Direktivom 2014/45/EU o periodičnim tehničkim pregledima motornih vozila i njihovih prikolica, koja je zamijenila Direktivu 2009/40/EZ. Također, u domenu inspekcija na cesti, potrebno je primjenjivati odredbe Direktive 2014/47/EU, koja je stupila na snagu 20. maja 2018. godine, zamjenjujući Direktivu 2000/30/EZ.

Jedan od najozbiljnijih izazova u postojećem sistemu tehničkih pregleda u BiH odnosi se na ekološke standarde, koji su u velikoj mjeri zastarjeli i neadekvatni u odnosu na zahtjeve zaštite okoliša. Nedostatak savremenih metoda i opreme za precizno mjerenje emisija izduvnih gasova, ograničeni tehnički i kadrovski kapaciteti, te izostanak sveobuhvatnog i dosljednog sistema nadzora i sankcionisanja vozila koja ne zadovoljavaju ekološke norme, predstavljaju ozbiljan problem. Ovakvo stanje direktno utiče na kvalitet zraka, sigurnost saobraćaja i usklađenost s međunarodnim obavezama, te zahtijeva hitno djelovanje.

Modernizacija sistema tehničkih pregleda mora obuhvatiti uvođenje strožijih ekoloških zahtjeva u skladu s EU praksom, nabavku i standardizaciju savremene dijagnostičke opreme u svim ovlaštenim stanicama, kao i osposobljavanje stručnog kadra za rad s novim tehnologijama. Uz to, neophodno je uspostaviti jedinstven sistem kontrole kvaliteta rada stanica i digitalne evidencije rezultata tehničkih pregleda, čime bi se povećala transparentnost i efikasnost nadzora.

U cilju postepenog prelaska na viši nivo tehničko-ekoloških standarda, preporučuje se uvođenje tranzicijskog perioda tokom kojeg bi tehničke stanice i vlasnici vozila imali priliku da se prilagode novim zahtjevima. Tokom tog perioda potrebno je pružiti podršku za uvođenje i priznavanje tehnologija koje

⁹ "Službeni glasnik BiH", br. 6/2006, 75/2006 - ispr., 44/2007, 84/2009, 48/2010, 48/2010 - dr. zakon, 18/2013, 8/2017, 89/2017, 9/2018, 46/2023 i 88/2023

¹⁰ "Službeni glasnik BiH", br. 33/19, 29/20 i 56/21

smanjuju emisije (npr. DPF filteri, EGR i SCR sistemi), te osigurati da budu jasno integrisane u proceduru tehničkog pregleda.

Konačno, za osiguranje dugoročne održivosti i efektivnosti sistema, nužno je uspostaviti centralizovan i digitalizovan sistem za mjerenje, praćenje i analizu emisija vozila. Ovaj sistem bi omogućio kontinuirano prikupljanje pouzdanih podataka, neophodnih za praćenje stanja na terenu, planiranje politika zaštite okoliša i izvještavanje prema obavezama koje BiH ima u okviru Transportne zajednice i procesa pristupanja Evropskoj uniji. Samo na ovaj način moguće je izgraditi transparentan, efikasan i ekološki odgovoran sistem tehničkih pregleda u skladu s evropskim standardima.

3 Prijedlog izmjena zakonske regulative vezane za saobraćaj u BiH

S obzirom na identifikovane nedostatke i izazove u postojećem zakonodavnom okviru za sigurnost saobraćaja i tehničke preglede vozila u BiH, neophodno je pristupiti izradi novih, moderniziranih i usklađenih propisa. Ovi propisi neophodno je da budu u skladu sa evropskim standardima kako bi se osigurala jedinstvena praksa na teritoriji cijele države, povećala sigurnost svih učesnika u saobraćaju, te unaprijedila zaštita okoliša.

U nastavku su date ključne preporuke za izmjene postojećeg zakonodavnog okvira:

1. Donošenje novog sistemskog zakona o osnovama sigurnosti saobraćaja, usklađenog sa EU normama

Ovaj zakon treba da pruži pravnu osnovu za donošenje novog Pravilnika o tehničkim pregledima vozila, čime bi se uspostavile jedinstvene i harmonizirane norme na teritoriji cijele BiH. Time bi se značajno unaprijedilo poslovanje privrednih subjekata koji se bave tehničkim pregledima, kao i povećala sigurnost i efikasnost sistema.

Dalje, neophodno je nastaviti proces usklađivanja zakonodavstva BiH sa relevantnim EU direktivama u oblasti tehničkih pregleda vozila, s posebnim fokusom na:

- EU Direktivu 2014/45 o periodičnim tehničkim pregledima motornih vozila i prikolica.
- Direktivu 2014/47 o inspekcijama na putu.
- Direktivu 2021/1717 koja donosi izmjene i ažuriranja kategorija vozila.

2. Izraditi i usvojiti sljedeće podzakonske akte:

- Novi Pravilnik o homologaciji vozila.
- Pravilnik o certificiranju vozila i uslovima za certificiranje.
- Pravilnik o dimenzijama, ukupnoj masi, osovinskom opterećenju, uređajima i opremi koje vozila moraju imati.
- Pravilnik o osnovnim uslovima koje vozila moraju ispunjavati za saobraćaj na cestama.

3. Definirati najniže tehničke zahtjeve za:

- Nova i korištena vozila u postupcima homologacije.
- Dijelove, uređaje i opremu koja se ugrađuje u vozila.

Za kvalitetnu pripremu i usklađivanje ovih propisa neophodno je uključiti stručnjake iz oblasti saobraćaja i zaštite okoliša. Njihovo angažovanje ključan je faktor za osiguranje zaštite okoliša, povećanje sigurnosti učesnika u saobraćaju i efikasnost cjelokupnog sistema tehničkih pregleda.